

A Magyar Kultúra Adatbankja

Mindenki előtt ismeretesek azok a zavarok, amelyeket a társadalom piacgazdaságra való áttérése idézett elő a kulturális területen. Nyilvánvaló, hogy e területnek is alkalmazkodnia kell az új feltételekhez és körülményekhez. Ehhez minden bizonnyal hasznosan járul majd hozzá a Magyar Kultúra Adatbankja. Tisztelt olvasóink, ismerkedjenek meg vele...

1994. február 14-én ünnepélyes keretek között egy olyan új adatbázis mutatkozott be, amelynek újszerűsége elsősorban céljaiban és nemzetközi jelentőségében rejlik. A Magyar Kultúra Adatbankjáról van szó.

A kitűzött célok

A Magyar Kultúra Adatbankjának céljai a következőkben foglalhatók össze:

- ▶ a kulturális szektor jövedelmezőségének fokozása; a kulturális tevékenységekből származó bevételek növelése, és velük kapcsolatos kiadások csökkentése;
- ▶ a kulturális életben való aktív és passzív részvétel előmozdítása;
- ▶ az állami és önkormányzati szintű kulturális politika jobb megalapozása;
- ▶ a magyar kultúra termékeinek, résztvevőinek és eseményeinek propagálása külföldön.

A kulturális szektor jövedelmezőségének fokozása

A kulturális szektoron belül mindenekelőtt az *idegenforgalom* járul hozzá az ország bevételeihez. Ez a hozzájárulás különösen jelentős a devizabevételek szempontjából: 1991-ben pl. 550 millió dollárt tett ki.

A szűkebben értelmezett *kulturális események* (pl. a zene, a népi tánc stb.) igencsak vonzzák a kül- és belföldi vendégeket, különösen a hazalátogató külföldi magyarokat. A nemzetközi tapasztalatok azt is egyértelműen kimutatják, hogy az üzleti, tudományos stb. célokból utazók is felkeresnek kulturális rendezvényeket. Egy írországi tanulmány szerint pl. az ilyen látogatók 42%-a vett részt kulturális eseményen.

Mindezt meghatározó módon befolyásolja, hogy a kulturális szektor ajánlatai mennyire, milyen széles körben, és milyen időbeli előtartással válnak közzismertté. Az utazási irodák számára aligha elég, ha csak a folyó hónapban vagy héten ajánlott lehetőségeket ismerik, illetve ismertethetik ügyfeleikkel. Természetesen igen nagy hátrány, ha a lehetőségekről csak

Magyarországon, és csak magyar nyelven lehet könnyen és gyorsan tájékozódni. Nem kevésbé fontos az sem, hogy a lehetőségek olyan szempontból áttekinthetőek legyenek, mint az egyes rendezvények képviselte művészeti stílus, korszak stb. Ha tehát valaki barokk zenét, barokk festészetet vagy román stílusú műemlékeket keres, ilyen kérdéseire is választ kell, hogy kapjon.

A kulturális tevékenységek bevételeinek fokozása az érintett csoportok és egyének szempontjából egyaránt fontos. A piacgazdálkodás törvényei szerint ez többek között a kulturális kereslet és kínálat egymásra találásának megkönnyítésével mozdítható elő. A tánc-csoportok és zenekarok, a festők, szobrászok, énekesek, előadóművészek stb. mind keresik az alkalmat, hogy művészetüket bemutathassák, s ezzel bevételhez jussanak. A lehetőségek folyamatos ismerete nem okoz nehézségeket a legnagyobbak, legsikeresebbek szintjén, de a többiek számára annál nehezebb. A másik oldalról nézve a dolgot: a fesztiválok, rendezvénysorozatok szervezőinek, mindazoknak, akik valamilyen kulturális célra hasznosítható intézményt üzemeltetnek, ugyancsak létkérdés, hogy a résztvevőket, felhasználókat megtalálják. A helyzet ebben az esetben is a kisebbek, az újat kezdeményezők számára nehéz.

Fontos tehát, hogy minél szélesebb körben, minél gyorsabban és részletesebben megismerhetők legyenek azok, akik valamit ajánlanak, mégpedig ajánlatuk jellemzőivel (repertoár, művészeti stílus stb.) együtt, mint ahogy azok is, akik valamit (pontosan jellemezve, hogy mit) keresnek, szerveznek.

Végül, de nem utolsósorban a kulturális szektor jövedelmezősége növelhető a költségek csökkentésével is, illetve azáltal, hogy a mindig szűkös eszközöket a lehető legjobban hasznosítják. Erre a legszemléletesebb példa a kulturális épületek karbantartásának kérdése. Állami és önkormányzati szinten egyaránt mindig igen korlátozott az e célra rendelkezésre álló pénz, szakértelem, technika. Ha a megfelelő információra támaszkodva olyan optimális karbantartási program alakítható ki, amely az erőforrásokat az elkerülendő károk nagysága és jelentősége, az eszközök

térbeli és időbeli eloszlásának költségtényezői stb. szerint ütemezi, annak helyi és országos jelentősége aligha becsülhető túl.

A kulturális életben való részvétel előmozdítása

A kulturális életben való aktív és passzív részvétel társadalmi jelentősége semmivel sem marad el a gazdasági életben való részvétel jelentőségétől. A szabadidő jó felhasználása az egyén önmegvalósítása szempontjából kulcsfontosságú. E tekintetben elsősorban azokra kell gondolni, akik kenyérkereső foglalkozásuk mellett igazi amatőröként folytatnak művészeti vagy szélesebb értelemben vett kulturális tevékenységet (ide sorolhatók pl. a városvédők, helytörténeti kutatásokkal kapcsolatos tevékenységek is). A passzív, azaz nézőként, hallgatóként való részvétel csaknem az egész lakosságot érinti.

Mind az aktív, mind a passzív részvétel szempontjából sok múlik azon, miről értesülhetnek a részt venni szándékozók, milyen gyorsan és könnyen, vagy ellenkezőleg: mennyi utánjárással férhetnek csak hozzá a releváns adatokhoz. A tanfolyamok, versenyek, csoportos foglalkozások lehetőségei (pl. táncsoportokban, bábcsoportokban stb. való részvétel meghirdetése) olyan adatok, amelyek egyaránt fontosak a szervezők és a részt venni kívánók számára. Ha viszont a részvételi lehetőségek megismerése nehéz, sokan – főleg a fiatalok – társadalmilag és egyénileg kevésbé hasznos, sőt, talán káros tevékenységek felé fordulnak.

A kulturális politika megalapozása

A kulturális életben is megnövekedett a helyi önkormányzatok, szakmai szervezetek, egyesületek, valamint a vállalkozói és egyéni kezdeményezések szerepe. A kulturális politika kialakítása és végrehajtása szempontjából kulcskérdés a különböző szintek – az állam és az önkormányzat, valamint a különböző partnerek és kezdeményezések – közötti koordináció hatékony biztosítása. Ez a feladat azonban nem hajtható végre, ha hiányoznak az információk a tervezett és folyamatban levő tevékenységekről, a tevékenységben részt vevő intézményekről, a szükséges és rendelkezésre álló infrastruktúráról.

Az előzőekben már hangsúlyoztuk a kulturális ipar gazdasági jelentőségét, most arra hívjuk fel a figyelmet, hogy a kereslet és kínálat törvényei szerint a kialakuló folyamatok során a gazdasági érdekek gyakran ütköznek a színvonal, a művészi alkotás érdekeivel, s az ezeket figyelembe vevő kulturális politika céljaival. Az esetleges negatív tendenciák ellensúlyozására csak akkor és úgy lehet megfelelő intézkedéseket hozni, ha megfelelő információink vannak a különféle kezdeményezésekről.

A kulturális politika fontos eszköze az állami és önkormányzati költségvetésben az e célokra előirányzott összeg. Ahhoz, hogy a költségvetések kidolgozói helyesen érzékeljék a ráfordítások hasznosságát, és ebből adódóan megfelelő szinten tervezzék őket, elengedhetetlen, hogy valóságghűen ismerjék a kulturális szféra teljesítőképességét, s az e téren foglalkoztatottak számát. Ehhez pedig releváns adatokra van szükség. Így a kulturális információ fejlesztésének stratégiai jelentősége van a jövő kulturális politikája szempontjából.

A magyar kultúra propagálása külföldön

Annak érdekében, hogy a magyar kulturális élet eseményei és szereplői a külföldiek érdeklődését is elnyerjék, nem elég – bár feltétlenül ez az első fontos lépés –, ha csak a magyarországi tartózkodás alatt, és főleg magyar nyelven tájékozódhatnak a lehetőségekről. Kívánatos lenne, hogy az utazások időpontjának és helyének tervezésekor külföldön és világnyelven is jó előre hozzáférhető legyenek a vonatkozó információk.

A kulturális élet alapvetően egyébként is nemzetközi. Sok külföldi szívesen venne szereplési lehetőséget Magyarországon, a fesztiválok, versenyek rendezői a sokszínűség érdekében pedig örömmel látnának minőségben, árban megfelelő magyar képviselőket rendezvényeiken. Testvérvárosi és egyéb működési kapcsolatok esetén ez különösen nyilvánvaló, de ehhez is arra van szükség, hogy a magyarországi események és a kultúra különböző szintű (és nem csupán a legkiválóbb!) szereplői megfelelő időben, könnyen, világnyelven megismerhetőek legyenek. Természetesen az ilyen természetű információáramlás akkor ér valóban sokat, ha kétirányú, és legalább annyira segíti a külföldiek magyarországi aktív vagy passzív részvételét, mint a magyarokét külföldön.

Az adattartalom

A fentiekből egyértelműen adódik, hogy a Magyar Kultúra Adatbankjában csak kis szerepet kapnak a bibliográfiai információk. E tekintetben elsősorban a különböző *jegyzékek*, *repertóriumok* adatainak bevitelére célszerű, mégpedig a szokásosnál bővebb formában, annak feltüntetésével, hogy milyen egységekre vonatkozóan milyen adatokat tartalmaz a szerepeltetett dokumentum, milyen struktúrában és számban.

A megközelítés alapvetően a tényadatok gyűjtésére és szolgáltatására irányul, nevezetesen a következőkre:

- ▶ a tervezett kulturális események, rendezvények (pl. fesztiválok);
- ▶ kulturális intézmények (pl. múzeumok);

- ▶ a kulturális életben aktívan részt vevő csoportok (pl. zenekarok, táncscsoportok);
- ▶ a kulturális életben aktívan részt vevő egyének (pl. karmesterek, zenészek, színészek);
- ▶ kulturális célú építmények (pl. kiállításra alkalmas termek);
- ▶ kulturális termékek, tárgyak, alkotások.

A kulturális szektor tekintetében a megközelítés széles körű, és kiterjed a következő területekre:

zene; tánc; festészet; szobrászat; irodalom; színház; film és video, fényképészet, tv; rádió; múzeum; műemlék épületek, archeológia; népművészet; kulturális oktatás; a kultúra finanszírozása.

Az adatelemek között elsősorban olyanok szerepelnek, amelyek a kapcsolatteremtéshez, a részvétel elősegítéséhez, a jobb megismeréshez szükségesek, mint például:

a) Az események vonatkozásában:

- ▶ megnevezés;
- ▶ a rendező neve, címe, telefonja stb.;
- ▶ a rendezvény helye;
- ▶ tervezett időpontja;
- ▶ jellege, tartalmi jellemzői (pl. fesztivál, amely kiterjed zenei, tánc-, színházi, kiállítási rendezvényekre).

b) A csoportokról tájékoztatva:

- ▶ név;
- ▶ a személy neve, címe, telefonja stb., akivel a kapcsolatot szükség esetén fel lehet venni;
- ▶ a csoport jellege (pl. zenekar, táncscsoport, bábját-szó együttes stb.);
- ▶ létszáma és összetétele;
- ▶ székhelye;
- ▶ keletkezésének éve;
- ▶ pénzügyi forrásai;
- ▶ a tevékenység részletes leírása.

c) Az egyének tekintetében:

- ▶ név;
- ▶ cím, amelyen az illetőt el lehet érni (nem feltétlenül a lakcím);
- ▶ születési idő és hely;
- ▶ állampolgárság (jelenleg, és esetleg, ha más volt születéskor);
- ▶ a tevékenység jellege (pl. első hegedűs ... zenekarban);
- ▶ a tevékenység, művészeti érdeklődés részletes leírása (pl. barokk zene...);
- ▶ a pályafutás főbb adatai;
- ▶ az illető érdekeit képviselő ügynökség, szervezet megnevezése, címe.

d) A létesítmények tekintetében:

- ▶ megnevezés;
- ▶ cím;

- ▶ a személy, akivel a kapcsolatot fel lehet venni (név, cím, telefon, beosztás);
- ▶ a létesítmény jellege;
- ▶ a létesítmény jellemzői a felhasználás szempontjából (jellegtől függően, pl. a kiállításra alkalmas terület nagysága, világítási lehetőségek stb., színház esetén a nézőtér befogadóképessége, a zenekari árok, a világítás, hangosítás, a színpadtechnika jellemzői);
- ▶ az építés időpontja;
- ▶ fenntartó szerv és pénzügyi forrás.

e) A kulturális termékek esetében:

- ▶ a mű megnevezése;
- ▶ az alkotó neve és az azonosításhoz szükséges adatok, születési idő, hely...;
- ▶ a mű jellege (szobor, festmény stb.);
- ▶ keletkezésének dátuma;
- ▶ témájának, stílusának leírása;
- ▶ a hozzáférés lehetőségei.

Természetes, hogy a fentiek egymással összefüggésben kezelendők, tehát a létesítményi adatokat össze kell kötni az ott megrendezendő események adataival, az eseményeket a résztvevők adataival, a csoportokat a tagok adataival, az alkotókat a legfontosabb művek adataival stb.

Kardinális az adatok leírására használt nyelvek kérdése. Az európai kulturális életbe való fokozott bekapcsolódásunkat csak az mozdíthatja elő, ha a magyar nyelven kívül világnyelven, illetve lehetőleg több világnyelven is hozzáférhetőek az adataink. Ezért alapvető az angol nyelvű adatbázis kialakítása. Nem kevésbé fontos azonban a francia és a német nyelvű adatszolgáltatás sem.

Fokozatos fejlesztés

A fejlesztés szervezési, anyagi és tartalmi okokból egyaránt csak fokozatos lehet.

Az *első* szakasz a bemutató adatbázis elkészítése volt, valódi adatokkal, konkrétan a *Budapesti Tavaszi Fesztivál* rendezvényeihez, résztvevőikhez, helyszíneikhez kapcsolódva. E szakasz két fő célt szolgált:

- ▶ egyrészt az „élesben” folytatott adatgyűjtés kapcsán tisztázni kellett, hogy milyen adatok szerezhetőek be, milyen kategóriákat célszerű figyelembe venni az egyes adatelemek tekintetében, milyen problémák, félreértési veszélyek merülnek fel stb. – más szóval: ellenőrizni és javítani kellett a rendszert és a munkamódszereket;
- ▶ másrészt közérthető, kézzelfogható, valóságos példákat kellett teremteni ahhoz, hogy az adatgyűjtésben együttműködő partnereknek és az adatszolgáltatóknak bemutathassuk, milyen módon kívánunk hasznukra lenni, s meggyőzhessük őket mind a munka értékéről, mind lehetséges voltáról.

A második szakasz azonnal megkezdődött a bemutató után. Ennek célja már az egyes területek széles körű lefedése. Ilyenek pl. a zenei élettel kapcsolatos adatok, vagy a Műegyetem Építészeti Karán rendelkezésre álló építészeti adatok feldolgozása. A legfontosabb azonban a fesztivál-, és általában a rendezvény-szervezőkkel együttműködve a jövőbeli rendezvények fő adatainak azok időpontját legalább hat hónappal megelőző rögzítése.

E szakaszban az adatbázis X.25 hálózaton és Interneten keresztül országosan és nemzetközileg elérhető és felhasználható. Egyes szakmai szervezetek és intézmények kívánság esetén az adatbázist a feldolgozóprogrammal együtt mikroszámítógépes felhasználásra is megkaphatják.

A harmadik szakaszban az Európai Űrügynökségtől (ESA) átveendő ESA-QUEST nagy teljesítményű adatkezelő rendszerre kívánjuk telepíteni a Magyar Kultúra Adatbázisát. Ezt az adatkezelő rendszert a Budapesti Műszaki Egyetem Könyvtára és Tájékoztatási Központja az ESA Nemzeti Központjaként kaphatja meg. A rendszer a jelenlegi adatkezelési technika élvonalába tartozik, legfőbb előnye azonban az, hogy

Magyarországon az erre telepített rendszer az ESA teljes marketingtevékenységét automatikusan és ingyenesen használhatja fel. Az adatbázis így egyrészt úgy jelenik meg a több százezres európai felhasználói kör előtt, mint a Frascatiiban (Olaszország) üzemelő európai adatbázisrendszer alkotóeleme, másrészt mint közvetlenül elérhető budapesti cím.

Az adatbázis nemzetközi jelentősége

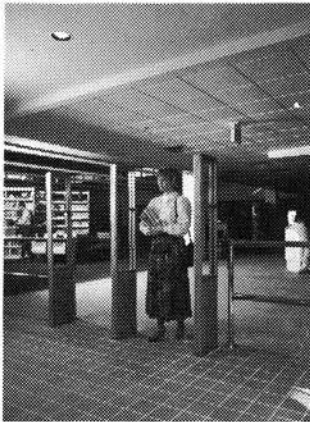
A Magyar Kultúra Adatbázisa egyben az európai és afrikai kulturális információs hálózatok fejlesztésére irányuló UNESCO-tevékenység bemutató projektje és egyik kiindulópontja. A munka keretében első ízben rendezik meg Budapesten az *Európai Kulturális Adatbázisok* vezetőinek értekezletét, hogy összeurópai méretben teremtsen kapcsolatot a már működő és a tervezett kulturális adatbankok képviselői között.

Beérkezett: 1994. február 21-én.

Könyvtára értékeinek védelmét biztosítja

a Checkpoint Systems Inc. (USA) elektronikus könyvtári állományvédelmi rendszere. A Checkpoint speciálisan könyvtárak részére kifejlesztett berendezései a mai csúcstechnológia felhasználásával készülnek. Rendszerei húsz év óta sikerrel védik számtalan országban a könyvtárak értékes könyvpéldányait, gyűjteményeit, CD-lemezeit és kazettáit.

A Checkpoint rendszer előnyei

1. Formatervezett berendezései közül a krómozott típusok a modern, a tölgyfából készült típusok a műemléki könyvtári környezetbe harmonikusan illeszkednek.
2. A Checkpoint egyedülálló könyvtári címkeválasztéka egy rendszeren belül külön megoldást kínál könyvre, hangkazettára, videokazettára, CD-re.
3. A Checkpoint védőcímkéi közvetlen vonalkódos adathordozóként felhasználhatók. Ez lehetővé teszi, hogy egyetlen címke felragasztásával egyesítsük a könyv védelmét és számítógépi, vonalkódos adatfeldolgozását. Cégünk a vonalkódtechnikában is komplett professzionális rendszerek szállításával áll rendelkezésére.

További felvilágosítással szívesen áll rendelkezésére a Checkpoint Systems Inc. magyarországi vezérképvisellete:

Checkpoint Hungary
(Westline Kft.)
Budapest 1026 Lotz K. u. 1.
Tel./Fax: 176-2642